

Pokroky matematiky, fyziky a astronomie

Iva Chalupová

Výsledky diskuse o postgraduálním studiu učitelů fyziky

Pokroky matematiky, fyziky a astronomie, Vol. 13 (1968), No. 5, 312--314

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/137729>

Terms of use:

© Jednota českých matematiků a fyziků, 1968

Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the Czech Republic provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This paper has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://project.dml.cz>

VÝSLEDKY DISKUSE O POSTGRADUÁLNÍM STUDIU UČITELŮ FYZIKY

IVA CHALUPOVÁ, Praha

Ústav pro učitelské vzdělání na UK v Praze vypracoval ve spolupráci s odborníky z různých vysokých škol návrh postgraduálního studia (dále PGS) pro učitele fyziky 1. a 2. cyklu škol. Tento návrh byl přednesen a diskutován na konferenci o vzdělávání učitelů fyziky škol 1. a 2. cyklu, kterou pořádala JČMF s Ústavem pro učitelské vzdělání na Universitě Komenského v Bratislavě ve dnech 20.—23. září 1966 v Nitře.

Usnesení z této konference uložilo Ústavu pro učitelské vzdělání v Praze, aby návrh PGS byl dán k diskusi učitelské veřejnosti (viz lit. č. 1).

ÚUV na UK v Praze proto připravil materiál k diskusi [viz lit. č. 2] a dal jej v lednu 1967 k posouzení Krajským pedagogickým ústavům, školským správám KNV (všech krajů v Čechách a na Moravě), Výzkumnému ústavu pedagogickému v Praze a Bratislavě, Výzkumnému ústavu odborného školství v Praze, MŠ a Poverenictvu, aby se při konečné úpravě návrhu mohlo co nejvíce přihlídnout k potřebám praxe.

Diskuse byla velmi široká, zejména v Praze a v Severomoravském kraji, kde byla s návrhem seznámena většina učitelů fyziků. V ostatních krajích byl dán materiál k posouzení předmětovým komisím, osobně některým učitelům nebo se o něm diskutovalo na aktivech učitelů. Diskuse se zaměřila hlavně na řešení následujících otázek:

1. koncepce postgraduálního studia učitelů (dále PGS),
2. poměr odborných a didaktických fyzikálních disciplín,
3. otázka specializace,
4. obsah odborných disciplín,
5. obsah didaktických disciplín,
6. jiné odborné otázky.

Ad 1. Všichni diskutující se vyslovili pro kompromis mezi teoretickou a prakticistickou koncepcí PGS fyziky tak, jak byl v podstatě v návrhu uváděn. Shodně se všichni vyslovili, aby PGS věnovalo patřičnou pozornost obsahové a experimentální stránce školské fyziky. Nepožaduje se „doučování“ v pravém slova smyslu (o to se mají u učitelů začátečnicků starat podle návrhů učitelů KPÚ), ale vyšší forma této práce, která by umožňovala zavádět přístupně do školské fyziky nové poznatky a modernizovat tak výuku.

Učitelé mají zájem i o teoretické prohloubení a hlavně doplnění svých znalostí; upozorňují také, že určitá fakta se časem zapomenou. Souhlasí s předloženým návrhem, aby se PGS v nových poznatcích nesnažilo o komplexnost (což by pro učitele bylo časově neuvěřitelné), ale uvádělo je do problémů nových fyzikálních disciplín.

Ad 2. Pro 1. cyklus se schválil navrhovaný poměr odborných a didaktických disciplín (62 hodin: 48 hodinám). Učitelé vítali zvláště zařazení hlubších metodických rozborů některých partií školské fyziky.

Pro 2. cyklus byl většinou poměr odborných a didaktických disciplín schválen také, avšak s tím, aby i v odborných disciplínách se uplatňoval experimentální, laboratorní a seminární formy práce. V případě, že by šlo pouze o teoretické přednášky, které by si mohli posluchači z velké části nastudovat sami, doporučuje se opačný poměr hodin mezi oběma částmi PGS.

Ad 3. V otázce specializace se názory diskutujících různily. Pro 1. cyklus se neobjevil vůbec požadavek na její zavedení. Pro 2. cyklus se názory rozcházel. Vyvstal však velmi závažný problém specializace PGS pro učitele středních průmyslových škol, učňovských škol, odborných učilišť apod.

Ukazuje se totiž, že funkce fyziky se na těchto školách výrazně liší od funkce tohoto předmětu na školách všeobecně vzdělávacích. Ukazuje se rovněž, že fyzika na těchto školách v současné době neplní tuto funkci dobře. Podíl na tomto stavu má i bezradnost zde působících učitelů, kteří mají stejné vzdělání jako učitelé SVVŠ, resp. ZDŠ a nejsou tedy na výuku takto zaměřené fyziky připraveni.

Proto se objevil oprávněný požadavek, aby alespoň PGS přihlíželo této potřebě a umožnilo těmto učitelům specializované studium, které by přispívalo k vyjasnění a upevnění úlohy fyziky na těchto školách. Při přípravě takto zaměřeného pokusného PGS fyziky bude s ÚUV spolupracovat Výzkumný ústav odborného školství v Praze.

Ad 4. K navrhované odborné části nebylo pro oba cykly zásadních připomínek. Učitelé požadují uvedení do problémů (jakési zopakování) a hlavně dostatek studijní literatury. ÚUV oba tyto požadavky zajišťuje. Pokud totiž neexistuje vhodná a dostupná literatura, připravují se speciálně pro tento účel zaměřené pomocné učební texty.

Ad 5. Také s navrhovanými didaktickými disciplínami vyslovili účastníci diskuse souhlas. Jsou vítány partie, které budou pomáhat zavádět do školy nové poznatky v rámci modernizace výuky, diagnostické metody, programované vyučování, informace o vyučování fyzice v zahraničí apod.

Zvláště učitelé 2. cyklu škol se vyslovují velmi souhlasně pro didaktické disciplíny, ke kterým — cituji — „teprve po několika letech praxe získali správný postoj“.

Ad 6. Často byl vyslovován požadavek, aby PGS bylo rozloženo rovnoměrněji do konzultací během roku, protože delší soustředění o prázdninách bude vzhledem k velké feminizaci působit potíže.

Učitelé upozorňují také na jiné vhodné formy dalšího vzdělání. Mladí učitelé totiž pocítují nejsilnější potřebu pomoci v prvních (asi 3) letech praxe. Doporučují proto, aby se KPÚ pro oba cykly zaměřily především na zvýšení experimentální zručnosti začínajících učitelů.

Starší učitelé, na které se již nevztahuje povinnost PGS, mají rovněž zájem o své další vzdělání a vyslovují přání, aby se mohli dobrovolně zúčastnit studia.

Mnozí učitelé mají zájem pracovat po ukončení nebo již během tohoto studia na vědeckých úkolech, které by byly vhodně zadávány a řízeny.

Negativní a kritické připomínky se týkaly hlavně náplně studia pedagogicko-metodických disciplín a problémů organizačních (úlevy pro studující apod.). K vlastní náplni PGS fyziky se objevily tyto negativní připomínky:

- a) Pro 2. cyklus není dostatečně doceněna úloha didaktické části PGS.
- b) PGS povede učitele alespoň 2 roky k intenzivnímu soustředění na vlastní studium a tím utrpí jejich vlastní školní práce. Je obava, aby se toto „odbyvání“ školní práce nestalo návykem.
- c) Při dnešním pracovním vypětí učitelů by bylo vhodné šetřit jejich nervové vypětí a neuzavírat proto PGS zkouškami, ale vypracováním tematických úkolů na způsob pedagogických čtení.

Závěr:

Diskuse ukázala velký zájem všech učitelů fyziky dále studovat a zdokonalovat se ve svém oboru. Učitelé právem poukazovali na to, jak je v současné době zbytečné ztráty času (při obstarávání pomůcek, jejich nekvalitnost apod.) odvádějí od studia. Ukazují, že není oceněna časová náročnost vyučování fyzice (příprava experimentů, vedení kabinetu), což vede k snižování významu tohoto předmětu.

Hlavně učitelé 2. cyklu vítají PGS, protože pocítují potřebu posílit sebevědomí učitele jakožto odborníka, jehož „méněcennost“ vzhledem k fyzikům-profesionálům se stále traduje a nepřispívá k přitažlivosti tohoto povolání zvláště pro muže.

Diskuse ukázala, že návrhy PGS fyziky vyhovují celkem potřebám školské praxe. Vyskytly se pouze tyto zásadní připomínky:

- a) Zavést specializaci PGS pro vyučující na středních průmyslových, učňovských a podobných školách.
- b) Zajistit dostatek vhodné studijní literatury.
- c) Pečlivě uvážit rozsah studijních požadavků ke zkouškám v PGS tak, aby to bylo únosné pro práci učitele.

Připomínky byly vzaty v úvahu při konečné úpravě návrhů, které budou pokusně prověřeny. Po pokusném běhu bude provedeno na základě výzkumu nové hodnocení a PGS učitelů fyziky bude upraveno tak, aby co nejlépe plnilo své poslání.

Literatura

- [1] LEHOTSKÝ D.: Konference o vzdělávání učitelů fyziky škól 1. a 2. cyklu. Pokroky MFA, č. 3 (1967).
- [2] HNILÍČKOVÁ-FENCLOVÁ J.: Příprava PGS učitelů fyziky (zasláno do Pokroků mat., fyz. a astronomie).